

Dokumentinformation

Källa: UD

Upphovsdatum: 2009-05-15

Publiceringsdatum: 2009-05-18

Dokumentnr: 20829

Ämnesord

Politiska rättigheter, Politisk opposition, Religionsfrihet, Yttrandefrihet, Mötesfrihet, Straff, Arresteringar, Fängelser, Islamister, Hizb ut-Tahrir, Jehovas vittnen, Journalister, Uzbekistan

Sveriges ambassad i Moskva

Stockholm : UD, 2009-05-15

Uzbekistan - Memorial publicerar lista över offer för förföljelse m.m.

Människorättsorganisationen Memorial i Moskva har sedan 1999 publicerat en lista innehållande namn och uppgifter över personer i Uzbekistan som utsatts för förföljelse (1). Den senaste listan som publicerades i samband med en presskonferens i Moskva den 9 april 2009 innehåller 1 452 namngivna personer som under tiden den 1 januari 2004 till den 31 december 2008 har frihetsberövats och dömts på grund av sin religiösa eller politiska övertygelse - listan är mer än 400 sidor lång. Av dessa 1 452 personer uppges informationen beträffande 926 personer komma från officiella dokument, t.ex. domar, i 470 fall kommer informationen från MR-organisationer och i 56 fall är uppgifterna hämtade från massmedia. Memorial uppger sig därmed i sitt arkiv ha uppgifter om sammanlagt c:a 6 000 personer som utsatts för förföljelse i Uzbekistan. Memorials dokument innehåller utöver personuppgifter en hel del information varifrån bl.a. följande av intresse har uppmärksammats.

925 personer uppges komma från städer och 281 personer från landsbygden. Under den aktuella tiden uppges att de flesta av de som utsatts för förföljelse har kommit från Tasjkent eller från Fergana-dalen. 94.3 % uppges vara muslimer som frihetsberövats till följd av "kampen mot muslimsk extremism", varav inte mindre än 359 personer anklagades för att vara med i eller ha koppling till Hizb ut-Tahrir. 360 personer anklagades för att ha deltagit i händelserna i Andisjan eller för att vara med i Akromija. 48 personer anklagades för medlemskap i Jaamat Tablig och sju personer för att vara följeslagare till Said Nursi. De flesta av de övriga anklagades för wahabism eller för otillåten islamsk verksamhet. Bland de övriga kategorierna förföljda kan bl.a. nämnas 30 MR-arbetare, 14 personer tillhörande den politiska oppositionen, 18 journalister och 14 Jehovas Vittnen.

Bland de vanligaste åtalsgrunderna ur Uzbekistans strafflag kan bl.a. följande nämnas. Beträffande 745 personer anfördes politiska eller religiösa anklagelser; Kränkning av det konstitutionella statsskicket (art. 159), Bildande av förbjudna samhälleliga- eller religiösa organisationer (art. 216), Solidariserande med förbjudna samhälleliga- och religiösa organisationer (art. 216:1), Brott mot lagstiftningen om religiösa organisationer (art. 216:2), Färdigställande eller spridande av material som hotar allmän ordning och säkerhet (art. 244:1), Bildande, ledande eller deltagande i religiösa extremistiska, separatistiska, fundamentalistiska eller i andra förbjudna organisationer (art. 244:2), Olagligt färdigställande, förvarande, införsel eller spridande av religiöst material (art. 244:3). I en del fall kompletterades åtalen med (ganska ofta fabricerade) anklagelser om vanlig kriminalitet såsom olaglig förvaring av vapen samt narkotika- eller skattebrott. Fabricerade brottmål uppges av Memorial vara särskilt vanligt förekommande i förhållande till MR-medarbetare, journalister och personer tillhörande den politiska oppositionen.

Beträffande den etniska sammansättningen redovisades bl.a. följande. Uzbekier – 860 personer, tadzjiker – 14 personer, uigurer – 12 personer, kazaker – 11 personer, tatarer – 4 personer och ryssar – 3 personer. 128 personer (8.8 %) var kvinnor. Åldersfördelningen var följande. 21 – 25 år (65 personer), 26 – 35 år (566 personer), 36 – 45 år (356 personer), 46 – 60 år (158 personer) och äldre än 60 (19 personer).

Memorial uppger att det har varit möjligt fastställa namnen på sammanlagt 38 personer som har utlämnats till Uzbekistan från andra länder. Bl.a. från Ryssland, Kazakstan och Kirgizistan – 9 personer, från Pakistan – 6 personer, från Tadzjikistan – 3 personer, från Azerbajdzjan och Ukraina – 2 personer. Ytterligare 62 personer har på annat sätt, t.ex. kidnappning, återförts till Uzbekistan; från Kazakstan – 27 personer, från Kirgizistan – 17 personer, från Ukraina – 11 personer och från Ryssland – 7 personer.

Beträffande c:a 950 personer som dömts finns uppgifter om frihetsstraffets längd. Två personer dömdes till 22 års fängelse, 221 personer dömdes till fängelse från 15 – 20 år, 240 personer dömdes till 10 – 14.5 år, 417 personer dömdes till 5 – 9.5 år, 59 personer dömdes till fängelse från 3 – 4.5 år och 13 personer dömdes till fängelse från ett halvår upp till två år. Det genomsnittliga straffet för politiska eller religiösa brott uppgick under perioden 2004 – 2008 till 10.2 års fängelse.

Memorial kritiserar de uppgifter som återfinns i U.S. Department of States senaste årsrapporter om religionsfrihet i Uzbekistan och vad som där anges om att det skulle finnas 5 000 – 5 500 politiska fångar i Uzbekistan, varav 4 500 skulle vara medlemmar i Hizb ut-Tahrir. Memorial menar att den presenterade siffran är alltför hög och att misstaget beror på en felaktig tolkning av uppgifter som härstammar från

officiella uzbekiska källor.

Beträffande trender, och då med avseende på antalet personer som har lagförts på grund av sin politiska eller religiösa övertygelse, redovisar Memorial att om år 2003 var 100 %, var nästföljande år 285 %, och år 2005 var 313 %, för att därefter sjunka till 282 % år 2006 och 115 % år 2007. Det finns enligt Memorial anledning anta att myndigheterna efter händelserna i Andisjan i maj 2005 befarade att ytterligare förföljelse av muslimer skulle destabilisera landet och att detta skulle vara en förklaring till minskningen. Beträffande år 2008 saknas det alltså tillräckligt med information för att det skall vara möjligt att uppskatta om graden av förföljelse ökar eller minskar, vilket bl.a. beror på att information om domar ofta inkommer långt i efterhand. Men i dagsläget (dvs. i början av april 2009) förfogar Memorial över uppgifter enligt vilka 95 personer under år 2008 dömdes utifrån politiska eller religiösa skäl, detta att jämföra med år 2007 då 164 personer dömdes. Memorial menar att det inte märks någon minskning av trycket från myndigheternas sida och att i Uzbekistan döms årligen ett par hundra personer på grund av politiska eller religiösa skäl. Från så sent som december 2008 finns uppgifter om att personer – huvudsakligen flyktingar som återvänt från Kirgizistan, Ryssland och Ukraina - skall ha lagförts för att ha deltagit i händelserna i Andisjan.

Fotnoter

1. Det är Vitalij Ponomarev, director vid Memorials Central Asian Programme som är listans upphovsman. Han arbetar sedan många år tillbaka vid Memorial med inriktning på Centralasien.